VERSLAG

VAN

DEN STAAT EN DE WERKZAAMHEDEN

GEDURENDE HET INSTITUUTSJAAR 1865/66

UITGEBRAGT IN DE ALGEMEENE VERGADERING VAN 26 MAART 1866.

Mijne Heeren!

Bij het uitbrengen van het gewoon verslag van den staat en de werkzaamheden des Instituuts over het afgeloopen jaar, meent het Bestuur in de eerste plaats te mogen wijzen op de wetenschappelijke voortbrengselen, welke door onze Instelling het licht hebben gezien en ongetwijfeld door U met welgevallen zijn ontvangen.

De voornemens, door het Bestuur in de vorige algemeene vergadering aan den dag gelegd en door U, Mijne Heeren! goedgekeurd, zijn meerendeels ten uitvoer gelegd. Het zou daarom overbodig zijn in herhaling te treden van hetgeen, dank zij de talenten en den ijver van de leden des Instituuts, tot het bevorderen van zijn doel is bijgedragen.

Het korte tijdperk sedert ons laatste uitvoerig verslag noopt het Bestuur thans beknopter te zijn.

Het is een heugelijk feit, dat wij in het afgeloopen jaar van onderscheidene zijden bewijzen van belangstelling hebben ondervonden en niet het minst van de Regering, die door onderscheidene geschenken onze boekverzameling heeft verrijkt en zich bereid toont het streven des Instituuts te steunen door belangwekkende geschriften, voor de openbaarheid geschikt, toegankelijk te maken.

Een nieuw bewijs daarvan verkregen wij onlangs door de toezending van wege het Ministerie van Kolonien van een uittreksel uit een verslag, nopens den toestand van het kleine maar niet

onbelangrijke Banjoewangie, den voormaligen zetel van het ten ondergegane en nog alleen door geschonden monumenten aangewezen Hindoesche rijk van Blambangan, waarvan slechts het zuidelijk deel nog dien naam draagt.

Dit verslag levert een overzigt van den toestand en aanleg der dorpen, van de indeeling der bevolking, afwijkende van die in het overige deel van Java; van de geaardheid van het landbezit en van de regeling der heerediensten en andere wetenswaardige bijzonderheden.

Is de actuële toestand van land en volk van groot gewigt, vooral thans nu meer dan ooit de aandacht en de belangstelling van het publiek op onze heerlijke bezittingen is gevestigd, niet minder leerzaam is de vergelijking van den staat der volkeren van den Archipel, toen eene minder naauwe aanraking met hen aangeknoopt was en westersche zeden en begrippen nog weinig of geen invloed op hen hadden uitgeoefend. Den staatsman kan die kennis nuttig zijn, om de vatbaarheid voor meer ontwikkelde regeringstelsels te toetsen; de taalgeleerde ontleent daaraan de beteekenis van uitdrukkingen, die welligt anders duister zouden blijven; maar inzonderheid zij, die het licht des christendoms trachten te verspreiden, vinden in de schets der vroegere zamenleving van Indische bevolkingen vergelijkingspunten, waarnaar zij den voortgang en de uitwerking van beschaving en verlichting kunnen afmeten. Vooral is dit onbetwistbaar ten opzigte van de akkers, waarop ondanks menige teleurstelling en ten koste van velerlei beproeving en opoffering, door de wegbereiders van licht en waarheid met onvermoeide hand de zaden zijn uitgestrooid, die bij de Indische volkeren de vruchten van ontwikkeling en zedelijkheid moeten doen ontkiemen.

Deze zienswijze heeft waarschijnlijk het Bataviaasch Genootschap van kunsten en wetenschappen aanleiding gegeven tot het voorstel om een onderzoek in te stellen naar de godsdienstige en andere Alfoersche gewoonten, die thans niet meer in zwang zijn. [1]

Het is het Bestuur aangenaam door den rusteloozen ijver van ons medelid, den heer Leupe, in staat te zijn gesteld, om de gebruiken en zeden der Alfoeren in de Minahassa in de zeven-

---

[1] Zie Notulen der Bestuursvergaderingen van gemeld Genootschap van 6 Junij 1863, 1e deel. afl. 2.

tiende eeuw, toen onze voorouders zich in dat deel van den Archipel vestigden, aan de vergetelheid te kunnen ontrukken door eene belangrijke schets van den toenmaligen Gouverneur der Molukkos, Robertus Padtbrugge, tot dus ver in 's Rijks archief bewaard, maar door den heer Leupe opgespoord en bewerkt, in het licht te geven.

Het belangwekkend verslag van den archivaris van het Rijk, onlangs voor het eerst in de Staats-courant verschenen, leert ons, welk een schat van onbekende historische documenten uit de tijden der Oost-Indische Compagnie ontdekt is bij het rangschikken daarvan door den begaafden schrijver van de „Opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indie," den heer Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge.

Het onderzoek, waartoe zijn ambtelijke werkkring ons medelid, den heer Leupe, zoo ruimschoots in de gelegenheid stelt, heeft ook aan het licht gebragt een journaal, door denzelfden Gouverneur van Padtbrugge gehouden van eene reis door het binnenland van de Minahassa naar de Soela- Oebi- en Sangir eilanden, benevens de oostkust van Celebes en het binnenste van den golf van Tomini.

Het grootste deel dier gewesten is te weinig bekend dan dat wij het niet van belang zouden achten, om hetgeen, waarmede dat Journaal onze aardrijkskundige en ethnographische kennis kan vermeerderen, in onze Bijdragen, zij het ook eenigermate verkort, op te nemen, naar gelang onze ruimte in verband tot de uitgebreidheid van de journalen van Padtbrugge dit zal veroorloven.

Wij hebben ons daartoe van de ijverige medewerking van den heer Leupe verzekerd.

„De taal is gansch het volk;" dit gezegde onwederlegbaar hoe vaak ook herhaald, is door ons hooggeacht medelid, den hoogleeraar Dr. T. Roorda, op nieuw helder en krachtig gestaafd, toen hij bij het openen der lessen aan 's Rijks instelling voor de taal-, land- en volkenkunde het voorname doel en de methode van het onderwijs in de Javaansche taal aanwees.

Maar bovenal zijn in de talen der volkeren hunne spreekwoorden eene getrouwe afspiegeling hunner geaardheid, denkbeelden en mate van ontwikkeling. Daarom zal het onzen medeleden welkom geweest zijn, dat de heer H. C. Klinkert te Riouw ons eene verzameling Maleische spreekwoorden met hunne vertaling

in het Nederlandsch heeft geschonken, waarmede gij, Mijne Heeren, reeds kennis hebt kunnen maken als eene bijdrage, die, moge zij al niet zoo rijk zijn als die der Javaansche spreekwoorden, toch de verdienste bezit, van de kennis eener taal, door velen met den verzamelaar het Italiaansch van den Archipel genoemd, uit te breiden.

Deze verzameling kan als tegenhanger gelden van die der Javaansche spreekwoorden en spreekwoordelijke uitdrukkingen, door Mr. S. Keyser, opgenomen in het Xde deel, 1862 VI, der Bijdragen van het Instituut.

De heer Klinkert heeft ook zijn oordeel medegedeeld over de Maleische school- en volksleesboeken. Het vonnis, dat hij uitspreekt, is gestreng en ofschoon wij het aan meer bevoegden overlaten om dat onomwonden oordeel ter toetse te brengen, meenen wij toch daaruit het gevolg te kunnen trekken, dat op het uitgebreide veld van het volksonderwijs zooveel te arbeiden overblijft, dat het Bestuur gaarne de gelegenheid aangrijpt de beoefenaren der inlandsche talen aan te sporen en voor hen de Bijdragen open te stellen, om hunne krachten te wijden aan eene taak, die bovenal de zorg van de Regering en de aandacht der taalgeleerden verdient.

Mogen de lofwaardige pogingen des Gouvernements om geschikte leesboeken onder het bereik des inlanders te brengen tot dus ver niet gelukkig geslaagd zijn, het verkondigen der leemten en gebreken van het bestaande is voorzeker het beste middel om de uitmuntende bedoelingen der Regering eenmaal te doen bereiken; de letterkundigen toch zullen ons de overtuiging kunnen schenken, dat de Maleische letterkunde zeer veel bevat, waaruit een werk, dat aan het oogmerk voldoet, kan worden zamengesteld. Zij maken, en wij gelooven teregt, de opmerking, dat bij de bedorvenheid der meeste Maleische handschriften het een eerste vereischte is voor een goed volksleesboek en om daarvoor eenen goeden tekst te leveren, te kunnen putten uit den voorraad handschriften, die hetzij voor een deel hier te lande, hetzij meerendeels in buitenlandsche verzamelingen, vooral in het rijke Britsche museum, aanwezig zijn.

Wij zijn er van doordrongen, Mijne Heeren, dat daaraan beduidende kosten zijn verbonden, die tegemoetkoming vorderen. Immers zeldzaam, zoo ooit, worden de manuscripten, waarop wij doelen, buiten het gebouw der verzamelingen afgestaan, zoodat een persoonlijk bezoek onvermijdelijk is, waaraan tijd en

geld besteed moeten worden. Wij weten het ook, dat de ondernemingsgeest der uitgevers hier te lande door een beperkt getal belangstellenden tekortschiet. Wij kennen derhalve de vele bezwaren, waarmede te kampen is; maar daarom te meer gevoelt het Bestuur, dat het de roeping des Instituuts is, te trachten, zooveel zijne krachten het toelaten, aan die bezwaren het hoofd te bieden, en acht het Bestuur zich geregtigd, namens de leden des Instituuts, den letterkundigen op dit gebied toe te roepen: Weest bemoedigd, het Instituut zal U volgaarne de behulpzame hand bieden; terwijl wij de gelukkige bezitters van vertrouwenswaardige handschriften of andere hulpbronnen met aandrang uitnoodigen, die niet te onttrekken aan de openbaarheid of het onderzoek.

Wordt hieraan gehoor gegeven, dan durven wij ons vleijen, dat zoowel in onze bezittingen als te Singapore, Poeloe-Pinang, Malacca en elders een voldoend aantal exemplaren van eene goede chrestomathie zijnen weg zal vinden.

Het Instituut, aldus tot de opleiding van den Indischen inboorling medewerkende, wijdt zich daardoor aan eene edele taak, waarvoor het Bestuur ieders krachtigen steun inroept.

Met het oog op de bouwstoffen voor zulk eenen arbeid is de aanwijzing hoogst nuttig van hetgeen de openbare verzamelingen bevatten.

Ons taalgeleerd en verdienstelijk medelid, de heer dr. Neubronner van der Tuuk, besteedde reeds vroeger zijnen kostbaren tijd aan een kort verslag der Maleische handschriften van het East Indian house te Londen. Weinige maanden geleden verscheen een dergelijk overzigt in het Engelsch van Maleische manuscripten, aan de Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland toebehoorende. Met dat verslag wenscht het Bestuur ook den Nederlandschen lezer bekend te maken en zal daarvan in de Bijdragen des Instituuts eene vertaling opnemen, aangevuld door den heer van der Tuuk, zoodanig dat de waarde dier vertaling aanmerkelijk zal verhoogd worden.

Meer dan eens, Mijne Heeren, hebben wij van den strijd vernomen, die onder de taalgeleerden is gevoerd over de spelling van het Maleisch. Het Bestuur wenscht en kan zich geene partij stellen bij de steeds bestaande onzekerheid, aan welke theorie de voorkeur moet worden gegeven; integendeel meenen wij aan eigen inzigten, welke geene heerschappij over die van anderen

verlangen, alle vrijheid te moeten geven, en daarom heeft het Bestuur ook de aandacht geschonken aan de klagt, dat inlanders van den Archipel de Maleische drukletters onzer zetters niet gaarne lezen, omdat zij niet geheel overeenkomen met het schrift onder hen gebruikelijk. [1]

De wijziging, die wij op het oog hebben, betreft hoofdzakelijk de ڬ in plaats van ڮ, de ﺳ in stede van س aan het begin en ﻪ in plaats van ه aan het einde der woorden.

Wij hebben onzen drukker uitgenoodigd voor die verandering zorg te dragen en zij, die daarvan gebruik willen maken, zullen niet langer afgeschrikt behoeven te worden of, uithoofde der door hen verworpen drukwijze, de uitgave hunner studien behoeven terug te houden.

Het Bestuur vleit zich hiermede een blijk te geven van zijn streven om het doel des Instituuts te bevorderen en den arbeiders de zware taak te verligten.

Nog eene opmerking zij ons vergund, Mijne Heeren!

Het gebied der letterkunde wordt niet aangeduid door eenig landmerk; de wetenschap is bij uitnemendheid internationaal, zij kan bij eenen wedstrijd niet dan winnen, maar toch meent het Bestuur, dat, zoo in eigen boezem wetenschappelijke instellingen als het instituut in aanmoediging en ondersteuning bij vreemde niet te kort schieten, de Nederlandsche geleerden, inzonderheid de leden dezer instelling, den roem des vaderlands verhoogen door hun licht van hieruit te verspreiden.

Met erkentelijkheid zien wij daarom dan ook de vervulling tegemoet eener toezegging, waarop het Bestuur even hoogen prijs stelt als zij den leden welkom zal zijn en die wij U gaan vermelden.

Het zal zeker wel overtollig zijn de langdurige en naauwe betrekking in het geheugen te roepen met een land, wiens belangrijkheid meer dan ooit aan den dag komt, — het uitgestrekte en rijke Japan.

Even onnoodig mogen wij het achten den naam aan te halen van den schrijver, die ons heeft begiftigd met de proeve eener Japansche spraakkunst, met de kennis der Japansche tractaten, met de mededeeling aangaande de kweeking van den wilden zijdeworm in Japan, op wiens geschriften in het Engelsch (The

---

[1] De bekende *Abdullah* vertelt in zijne levensbeschrijving (bl. 128, en 132), hoe hij zich verwonderde over de menigte stipjes in een Maleische door Europeanen uitgegeven tekst.

grand study Ta Hio or Dai Gakie) de Asiatic Society als uitgeefster bogen mag en die de Chinesche matrijzen en drukletters, in Nederland vervaardigd, ook aan het buitenland heeft leeren kennen en zich op het gebied dier weinig bekende litteratuur als eene sommiteit kan doen gelden.

Maar indien wij ook daarbij den naam van onzen hooggeachten medebestuurder, den hoogleeraar dr. J. Hoffman, te bekend rekenen, het is juist uit dien hoofde een te uitstekender genoegen, U, Mijne Heeren! de aanstaande verschijning in onze Bijdragen te kunnen aankondigen van een door zijne geleerde pen bewerkt stuk, ten opschrift voerende: „Blikken in de geschiedenis en staatkundige inrigting van *Lioe Kioe* en zijne betrekkingen met China en Japan, naar Chinesche en Japansche bronnen."

Zoo wij, Mijne Heeren, in de eerste plaats gewag maakten van de taal- en volkenkunde in algemeenen zin, wij schatten daarom niet minder de verwante wetenschappen, die zoovele hulpmiddelen aangeven, om den algemeenen band en zamenstemming te grondvesten.

Er zijn er toch, die de volkenkennis onwaardeerbare diensten bewijzen. Wij noemen U er eene: de munt- en penningkunde, waarvan met grond is beweerd, dat haar veld bijna zoo uitgebreid is als dat der algemeene geschiedenis. De studie der munten, wier heerlijke uitvinding de Ouden aan de goden toeschreven, biedt eene vriendschappelijke hand aan de beoefening der ethnographie, en indien wij haar gewigt willen leeren kennen ook voor de kennis van Indië, even als de oude numismatiek voor de Grieksche en Romeinsche kunstvoortbrengselen, de middeneeuwsche voor de orientalische en de hedendaagsche voor de beschaafde westersche maatschappij is geweest, dan hebben wij U te wijzen op het geschrift van den Utrechtschen hoogleeraar H. C. Millies, getiteld: de Munten der Engelschen voor den Oost-Indischen Archipel.

Mogten wij daarin bij geleerdheid en degelijkheid den onderhoudenden vorm bewonderen, waarin het onderwerp, voor velen anders niet zeer aantrekkelijk, door dien hoogleeraar gegoten is, de verwachting wordt daardoor te meer opgewekt, dat een dergelijk werk over de munten van Nederlandsch-Indie in dubbele mate onze litteratuur zou versieren.

Geenszins om daaraan in dit verslag eene ondergeschikte plaats

in te ruimen, maar U, Mijne Heeren, als het ware eene verrassing te bereiden, deelen wij U thans mede, dat de hoogleeraar Millies inderdaad een zoodanig werk gereed heeft en het Bestuur met hem in overleg is getreden, om dat als een afzonderlijk werk des Instituuts, opgeluisterd met vele afbeeldingen te doen uitgeven.

Dit werk zal in de Fransche taal verschijnen; want met alle regtmatige voorkeur voor onze moedertaal moet toch erkend worden, dat vooral geschriften van bijzonderen aard zich tot een engen kring van lezers bepalen en zelden hier te lande de verdiende belangstelling aan een groot aantal inboezemen. De geringe bekendheid met onze taal beperkt de verspreiding buiten onze grenzen; de algemeene taal der beschaafden is ongetwijfeld een geschikter voertuig om voortbrengselen als die van den hoogleeraar Millies tot de wetenschappelijke wereld te brengen.

Wij hopen er in te zullen slagen, eerlang den leden die schoone vrucht van den arbeid des uitstekenden geleerden met zorg bewerkt te kunnen aanbieden.

Wij doen daarmede hoegenaamd niet tekort aan de bijzondere verdiensten van het in 1863 door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen uitgegeven werk der heeren van der Chijs en Netscher: "De munten van Nederlandsch-Indie." Integendeel beseffen wij de waarde daarvan te meer, omdat de schrijvers een tot dus ver weinig ontgonnen veld hebben betreden en, ginds ver van het middelpunt der wetenschappelijke wereld, met vele bezwaren te kampen en, wat betreft de typographische uitvoering, die zeker te wenschen overlaat, over geringe hulpmiddelen te beschikken hebben gehad. Maar in weerwil daarvan hebben zij eene geschiedenis, beschrijving en afbeelding van de Indische munten geleverd, die inderdaad een schat van bijzonderheden bevat, welke de studie van het Indisch geldwezen kostbare bouwstoffen aanbieden.

Indien wij gevolgtrekkingen mogen maken uit hetgeen het reeds vermelde, minder omvangrijk geschrift van den hoogleeraar Millies bevat, toch hetgeen wij in zijn aangekondigd uitgebreider werk verwachten kunnen, dan zullen wij daarin niet alleen den oorsprong en de lotgevallen der Indische munten aantreffen, maar zullen deze ook de stof leveren voor belangwekkende geschiedkundige aanteekeningen en opmerkingen en alzoo de numismatiek ook van Indië den naam verdienen, haar door een Fransch schrijver gegeven: le flambeau de l'histoire.

Met al wat wij reeds hebben opgesomd, is de voorraad onzer bouw-

stoffen niet uitgeput. Maar voor het oogenblik meenen wij onvermeld te moeten laten de stukken, die óf nog worden ingewacht en toegezegd zijn, óf aan het oordeel der afdeelingen zijn onderworpen.

Wij hebben reden van tevredenheid over den intellectuelen oogst, maar ook stof tot verheugen over den geldelijken toestand des Instituuts.

De Penningmeester zal aan de vergadering ter goedkeuring onderwerpen den staat van ontvangsten en uitgaven over het tijdvak, sedert in de algemeene bijeenkomst van 27 Mei jl. de rekening en verantwoording werd goedgekeurd.

Het zal U blijken, Mijne Heeren, dat sedert de laatste rekening en verantwoording de ontvangsten hebben bedragen *f* 1800.79, de uitgaven daarentegen *f* 1984.26; zoodat oogenschijnlijk de laatste onze inkomsten met *f* 183.47 hebben overschreden. Maar wanneer wij U doen opmerken, dat onder die inkomsten nog niet zijn begrepen de contributien van Oost- en West-Indië, die over het afgeloopen Instituutsjaar alleen *f* 2200 bedragen, dan zal het U blijken, Mijne Heeren, dat wij inderdaad nog ver binnen de grenzen onzer inkomsten zijn gebleven.

Aan fondsen, belegd in solide Staatspapier, en aan gelden in kas bezitten wij te zamen *f* 4536. Wanneer wij daarbij tellen het bedrag, dat volgens een onlangs door den Penningmeester opgemaakten en ter verificatie naar Indië gezonden staat het Instituut nog van daar te vorderen zou hebben, ad *f* 5572 waarvan wij hopen spoedig een groot gedeelte ons te zien toevloeijen, en uit West-Indië ongeveer *f* 312 dan, Mijne Heeren! hebben wij niet alleen ons te verheugen in een aanzienlijk batig slot, maar verkeeren onze finantien over 't geheel in eenen benijdenswaardigen toestand.

Ook wat het getal leden betreft, verkeert het Instituut in gunstige omstandigheden. Hebben wij door den dood, door vertrek of andere redenen enkele leden verloren, weder andere hebben zich daarentegen bij het Instituut aangesloten. Het gezamelijk getal leden bedraagt 350, waaronder 13 buitenlandsche leden en 15 wetenschappelijke vereenigingen. De onafgebroken wisseling van werken tusschen ons Instituut en wetenschappelijke genootschappen is een bewijs, dat de onderlinge band duurzaam is.

Het is bovendien het streven des Bestuurs geweest om verdienstelijke mannen, die de Indische taal-, land- en volkenkunde

beoefenen, een blijk te geven van onderscheiding en van onze zucht om hen aan onze Instelling te verbinden.

Als buitenlandsche leden zijn door het Bestuur benoemd:

dr. Reinhold Rost, secretaris van de Royal Asiatic Society, die bekend staat als een der groote taalgeleerden onzer eeuw. Zijn Vocabulary of the Serawak dialect of Dayak and Malay getuigt van zijne kennis en belangstelling in de talen van den Archipel. Zijne bekendheid ook met onze moedertaal kan ons niet onverschillig zijn, als een waarborg dat de voortbrengselen van Nederland door hem zullen kunnen worden gewaardeerd. Meer dan een onzer landgenooten heeft de blijken zijner welwillendheid ondervonden bij een bezoek aan de rijke verzameling van de Asiatic Society;

dr. Logan, redacteur van het sedert vele jaren te Singapore verschenen Journal of the Indian Archipelago. Door dat tijdschrift heeft die heer bijgedragen, om de Indische letter- en volkenkennis meer algemeen te maken, en het is voorzeker geene geringe hulde aan Nederlandsche geleerden, dat de wetenschappelijke werken, te Batavia verschenen, den Engelschen redacteur, mogen zij ook niet altijd aangehaald zijn, ruime hulp in zijnen arbeid hebben verschaft;

de heer Ploos van Amstel, Nederlandsch consul te Melbourne. Deze verdienstvolle vertegenwoordiger van Nederlands belangen in dat gedeelte van het vijfde werelddeel zal, naar wij vertrouwen, met zijnen bekenden ijver ook in die verwijderde streek de belangen des Instituuts voorstaan. Wij zijn overtuigd, dat daartoe de gelegenheid niet zal ontbreken, gedachtig aan het meer en meer toenemend gewigt der nabijheid onzer O.-Indische bezittingen;

de heer H. G. Dalton, med. doct. te Demerary, lid van verschillende geleerde genootschappen, wiens naam niet alleen als geneeskundige in hoog aanzien is, maar die vooral bekend is door zijne wetenschappelijke geschriften en inzonderheid door zijn doorwrocht werk: „The History of British Guyana, with an account of the climate, geology, stapleproducts and natural history," zoowel door landgenooten als buitenlanders op grooten prijs gesteld. Ongetwijfeld zal de heer Dalton in betrekking tot ons Instituut ons gewigtige diensten kunnen bewijzen door zijne uitgebreide kennis der West-Indische volkplantingen in het algemeen.

Ook met de Maatschappij van Nijverheid te Haarlem, the Royal geographical Society te London, the Smithsonian Institution te Washington en het Verein für Erdkunde te Dresden heeft het

Bestuur betrekking aangeknoopt, waardoor het Instituut in het bezit harer werken komt.

De kaart van de bogt van Tomini, oorspronkelijk in 's Rijks archief berustende en door het Instituut uitgegeven, is aan verschillende vereenigingen of besturen in het buitenland, die de chartologie in bescherming nemen, ten geschenke toegezonden met de toelichtingen van de heeren Obreen en Leupe.

Sedert het uitbrengen van zijn vorig verslag heeft het Bestuur geene berigten van heeren Commissarissen in Indië ontvangen. Inmiddels hebben wij nogmaals aangedrongen op inlichting aangaande den juisten toestand van zaken aldaar, het Instituut betreffende, met magtiging, in overeenstemming met eene reeds vroeger aan heeren Commissarissen verleende bevoegdheid om voor de behoorlijke regeling van ondergeschikte aangelegenheden over de vereischte gelden te beschikken ter billijke remuneratie van wien zij daartoe bestemmen. Hierdoor hoopt het Bestuur het oogmerk te bereiken om heeren Commissarissen tijd en moeite te besparen en de geregelde afdoening van zaken te bevorderen.

Bij de jongste beraadslaging over de herziening van het Reglement des Instituuts is het der algemeene vergadering gebleken, dat onze statuten eenige meerdere vrijheid behoorden te laten aan de opdragt onzer belangen in Indië en daarom door haar besloten de bevoegdheid te geven, zoowel leden-Commissarissen als gedelegeerden in Indië aan te stellen.

Volgens eenen staat, door den heer Penningmeester opgemaakt, die nader in Indië zal behooren geverifieerd en waarschijnlijk gewijzigd moeten worden door omstandigheden, die het Bestuur thans nog niet kent, zou het Instituut nog uit Indië te vorderen hebben een bedrag van *f* 5572. Wij vertrouwen weldra in het bezit te komen van volledige berigten uit Indië en eene afdoende regeling te mogen verwachten.

Ook heeren Commissarissen in West-Indië hebben wij nogmaals de belangen des Instituuts aanbevolen, niet alleen uit een geldelijk oogpunt, maar vooral ten aanzien van hetgeen naar hun gevoelen zou kunnen verrigt worden, om de kennis der West-Indische bezittingen door middel der Bijdragen van het Instituut te doen toenemen en de belangstelling in die kolonien op te wekken.

Het Instituut heeft door den dood van een der Commissarissen

te Paramaribo, den heer E. J. Slengarde, een gevoelig verlies geleden. Wij hopen, dat het lid des Instituuts, dat den verdienstelijken overledene zal vervangen, op eene voordragt, welke wij nog tegemoet zien, het Instituut in zijne pogingen krachtdadig zal willen steunen.

De gedrukte notulen der Bestuursvergaderingen vermelden de werken, grootendeels geschenken,. waarmede de bibliotheek is vermeerderd.

Wij rekenen het ook onze taak, U, Mijne Heeren, mede te deelen, dat door het Bestuur is besloten, de uitgaaf der Bijdragen en werken des Instituuts te doen geschieden te dezer stede, en dat daarvoor reeds eene overeenkomst is gesloten, waardoor zonder meerdere, waarschijnlijk met minder kosten, het doel wordt bereikt, dat het drukken en uitgeven van de geschriften des Instituuts onder het onmiddellijk oog der redactie geschieden kan, en de bezwaren, steeds aan eene verwijderde pers verbonden, vermeden worden; terwijl ook het voordeel is verkregen, dat die Bijdragen en werken het eigendom des Instituuts worden.

De heer Martinus Nijhoff treedt op als uitgever. Hij heeft zich verbonden, om de Bijdragen en werken in den handel verkrijgbaar te stellen. Het Instituut zal in het vervolg als eigenaar deelen in de voordeelen van zoodanigen verkoop.

Wij achten het de vermelding waard, dat ruim een dertigtal exemplaren der Bijdragen aan anderen dan leden des Instituuts verstrekt worden. De uitgebreide relatien, die, zoo als bekend is, de uitgever bezit en hem in staat stellen tot verspreiding van wetenschappelijke werken, waarborgen ons, dat hierin het middel zal worden gevonden, om niet alleen daaruit eenig geldelijk voordeel voor het Instituut te putten, maar, wat meer is, om den arbeid des Instituuts meer onder de algemeene aandacht te brengen en te doen gedijen.

Tot dus ver liet de toezending van Bijdragen en werken te wenschen over en dikwerf vernam het Bestuur klagten over onregelmatige ontvangst. Daarin is thans op afdoende wijze voorzien.

Het voorschrift der artt. 4 en 7 van het herzien Reglement roept U, Mijne Heeren, thans, om te voorzien in de opengevallen plaatsen in ons Bestuur.

Hoezeer wij moeten berusten in de beweegredenen, die ons hooggeacht medelid, den Hoogleeraar Dr. Taco Roorda, hebben

bewogen uit het Bestuur te treden vóór het jaar, daartoe aangewezen, betreuren wij zijn besluit.

Weinig tijds slechts heeft de vice-president Jhr. Mr. H. C. van der Wijck die plaats bekleed. Zijn voornemen om zich naar het buitenland te begeven, heeft hem onttrokken aan eenen werkkring, dien hij met ingenomenheid voor ons Instituut had aanvaard.

Indien, Mijne Heeren, wij niet moesten eerbiedigen den regel, bij onze statuten aangenomen, welke telken jare de vervanging vordert van bestuursleden, die eerst na een jaar herkiesbaar zijn, dan zouden wij zijne toepassing met leedwezen zien, nu dat tijdstip ook is gekomen voor onzen tegenwoordigen voorzitter. Al is het dat bescheidenheid hem doet wenschen, in dit ons verslag niet uit te weiden over zijne verdiensten jegens het Instituut, sedert een aantal jaren bewezen, den onverflaauwden ijver voor de belangen dezer instelling, zijne volharding ook in tijdperken van verzwakte belangstelling, toch mogen de overige leden des Bestuurs zich niet laten weêrhouden, hem regtmatige hulde te brengen en warmen dank te betuigen, volkomen zeker dat bij het verlaten van den Voorzittersstoel zijne zeer gewaardeerde medewerking en steun ons zullen bijblijven.

Nog een enkel woord ten slotte. Het tegenwoordig verslag is het eerste, dat volgens het nieuwe Reglement, art. 19, uitgebragt wordt. Dat Reglement door de algemeene vergadering goedgekeurd, heeft kracht van uitvoering bekomen, nadat aan het Bestuur, 't welk het Zijnen Koninklijken Beschermheer aanbood, gebleken was, dat geene goedkeuring van regeringswege volgens de wet vereischt werd. Het Reglement is kort en duidelijk. Het handhaaft de grondslagen, waarnaar het Instituut is opgerigt. Geene verandering hoegenaamd is daarin gebragt. Het op te treden bestuur zal dus kunnen voortbouwen op de fundamenten, welke door de oorspronkelijke oprigters gelegd en zamengevat zijn in art. 1 van het Reglement.

Ziet daar, Mijne Heeren, eene korte maar getrouwe schets van den toestand des Instituuts.

Zijn er redenen om van velen grootere belangstelling, meerderen ijver, krachtiger steun te wenschen, voorzeker er is ook stof tot opregte verheugenis. Gevoelen wij uit liefde voor deze instelling de leemten, die aanvulling behoeven, wij erkennen toch volgaarne de waarde van de voorregten, die het Instituut

te beurt vallen, en al is het, dat wij een woord van opwekking en aansporing niet overtollig achten, onze dank aan allen, die het Instituut door hunnen arbeid of hunne geschenken in bloei hebben doen toenemen, is voorzeker niet minder warm en opregt.

Met die ondersteuning en met dien wil om deze instelling te blijven schragen, zijn wij, Mijne Heeren, zeker, dat hare toekomst in onze handen ligt. Wij blijven het spoor volgen, aangewezen door de uitstekende oprigters des Instituuts, met open oor en oog voor de wenken of behoeften van den sedert verloopen tijd.

Treden wij dan, door het tegenwoordige bemoedigd, vol vertrouwen een nieuwen jaarkring in, naar ons bescheiden streven de bestemming, het doel en het verband der wetenschappen bevorderende, ook door de beoefening der Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indie!
